

Kohtuasi C-37/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

25. jaanuar 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

16. jaanuar 2023

Kassatsioonkaebuse esitaja:

Agenzia delle Entrate

Vastustaja:

PR

Põhikohtuasja ese

Vähendamine – Käibemaks – 2009. aasta maavärin – Maksu tagastamine 60% ulatuses

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

- 1 Viidates põhikohtuasja vaidlusele, mille pooled on Agenzia delle Entrate (maksuamet) ja üks maksumaksja, tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus omal algatusel küsimuse, kas riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette ajavahemikul aprillist 2009 kuni detsembrini 2010 juba tasutud käibemaksu tagastamise 60% ulatuses ja on kehtestatud otseselt seoses 6. aprillil 2009 Abruzzo piirkonnas toimunud maavärinaga, on neutraalse maksustamise põhimõttega kooskõlas. See säte tooks kaasa ebavõrdse kohtlemise, mis on vastuolus neutraalse maksustamise põhimõttega. Lisaks on selle tagasimakse tegemine vaidlustatud, kuna on olemas ettekirjutus, millega peatatakse Itaalia poolt riigiabi asjas SA.35083 (2012/NN) antud ebaseaduslik abi – Abruzzo maavärin.

Eelotsuse küsimus

- 2 Kas kohtumääruses Agenzia delle Entrate vs. Nuova Invincibile srl, C-82/14, EU:C:2015:510, ja 17. juuli 2008. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Itaalia, C-132/06, EU:C:2008:412, selgitatud põhimõtetega on vastuolus selline õigusnorm, nagu tuleneb 2011. aasta seaduse nr 183 artikli 33 lõikest 28, mis võimaldab maksumaksjatel 6. aprillil 2009 Abruzzo piirkonda tabanud maavärinaga seoses saada tagasi 60% ajavahemikul 2009. aasta aprillist kuni 2010. aasta detsembrini tasutud käibemaksust?

Viidatud Euroopa Liidu õiguse sätted

- 3 Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ (kuues käibemaksudirektiiv) artiklid 2, 206 ja 273 ning põhjendus 45; ELTL artikli 108 lõige 3; määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 11 lõige 1.

Viidatud riigisisese õiguse sätted

- 4 31. mai 2010. aasta dekreetseaduse nr 78, mis koos muudatustega on vastu võetud 30. juuli 2010. aasta seadusena nr 122, artiklis 39 on sätestatud, et füüsiliste isikute, kes saavad ettevõtlustulu või tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjana, ning muude isikute kui füüsiliste isikute puhul, kelle käive ei ületa 200 000 eurot, peatatakse maksude, sealhulgas käibemaksu tasumine kuni 20. detsembrini 2010, ilma et neil oleks õigust juba makstud summa tagasimaksmisele.
- 5 12. novembri 2011. aasta seaduse nr 183 artikli 33 lõikes 28 on sätestatud, et selleks, et võimaldada Abruzzo piirkonda 6. aprillil 2009 tabanud maavärinast tuleneva hädaolukorra lahendamist, tuleb 31. mai 2010. aasta dekreetseaduse nr 78 artikli 39 kohase maksukogumise taastamine teostada osamaksetena (maksmine 120 igakuise osamaksena) ning et iga tasumisele kuulunud maks, mille tasumine on peatatud, vähendatakse 40 protsendini summast, millest on maha arvatud juba tehtud maksed.
- 6 Kõnealuste eeskirjade tulemusena peatati ajavahemikul 9. aprillist 2009 kuni 20. detsembrini 2010 ettevõtlustulu ja füüsilisest isikust ettevõtjate (samuti muude kui füüsiliste isikute, kelle käive ei ületa 200 000 eurot) maksude, sealhulgas käibemaksu tasumine ja seejärel vähendati kogusummat osamaksetena tasumisel 60% võrra.
- 7 Osaliselt sarnased sätted kehtestati 27. detsembri 2002. aasta seaduse nr 289 artikli 9 lõikega 17 isikute suhtes, kes said kannatada 1990. aasta Sitsiilia maavärinas.

Asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 8 PR, notar, taotles 102 088 euro tagastamist ajavahemiku 2009. aasta aprillist kuni 2010. aasta detsembrini tasutud käibemaksu eest, kuna maksu, mille tasumine oli algselt peatatud seoses Abruzzo piirkonda tabanud 6. aprilli 2009. aasta maavärinaga, vähendati 12. novembri 2011. aasta seaduse nr 183 artikli 33 lõike 28 alusel tasumisele kuuluvatest summadest 40%ni. Agenzia delle Entrate lükkas taotluse tagasi põhjendusega, et see säte välistab juba makstud summa tagasimaksmise.
- 9 Keeldumise peale tehtud maksumaksja kaebuse lükkas tagasi provintsi maksukohus, kes leidis, et vähendamist kohaldatakse veel maksmisele kuuluvale summale ja see ei puuduta juba tehtud makseid.
- 10 Maksumaksja esitas kaebuse maakonna maksukohtule, väites, et nende isikute olukorda, kes ei olnud makse tasunud ja kellel oli õigus tasumisele kuuluva maksu vähendamisele, tuleks pidada analoogseks nende isikute olukorraga, kes pärast maksete tegemist taotlesid suuremate makstud summade tagastamist, kuna see on kooskõlas kassatsioonikohtu tõlgendusega 27. detsembri 2002. aasta seaduse 289 artikli 9 lõike 17 analoogilise sätte kohta, mis viitab 1990. aasta Sitsiilia maavärinale. Agenzia delle Entrate vaidles maksumaksja seisukohale vastu käibemaksu puudutavas osas ja taotles igal juhul kohtumenetluse peatamist kuni Euroopa Komisjoni 17. oktoobri 2012. aasta otsuseni C(2012) 7128 (final), millega algatatakse ELTLi artikli 108 alusel ametlik uurimismenetlus ja mis sisaldab Euroopa Liidu õiguskorraga kokkusobimatu riigiabi peatamise korraldust.
- 11 Maakonna maksukohus muutis esimese astme kohtuotsust ja rahuldab maksumaksja kaebuse, tunnistades käibemaksu tagastamisest keeldumise õigusvastaseks. Agenzia delle Entrate esitas selle kohtuotsuse peale käesoleva kassatsioonikaebuse, millele maksumaksja vastas vastukassatsioonikaebusega.

Poolte peamised argumendid

- 12 **Kassatsioonikaebuse esitaja Agenzia delle Entrate** väidab, et rikutud on ELTLi artikli 108 lõiget 3 ja määruse 659/1999/EÜ artikli 11 lõiget 1, kuna maakonna maksukohus tunnustas majandustegevusega – käesoleval juhul notari kutsealal – tegeleva isiku õigust käibemaksu tagastamisele, seda hoolimata Itaalia poolt riigiabi juhtumi SA.35083 (2012/NN) – Abruzzo maavärin raames antud ebaseadusliku abi peatamise ettekirjutusele.
- 13 **Maksumaksjast vastukassatsioonikaebuse esitaja** sõnul on see põhjendus alusetu, kuna tema arvates ei ole Euroopa Komisjoni otsus kohaldatav käesoleval juhul, kus tegemist on kohalikus kontekstis tegutseva ettevõtjaga.

Euroopa Kohtu asjaomane kohtupraktika

- 14 Eelkõige näib asjakohane 15. juuli 2015. aasta kohtumäärus Agenzia delle Entrate vs. Nuova Invincibile srl, C-82/14, EU:C:2015:510, ning 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-132/06, EU:C:2008:412, mis käsitleb 2002. aasta seaduse nr 289 artikleid 8 ja 9.
- 15 Eespool nimetatud kohtumääruses märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et „mahaarvamissüsteem kehtestati selleks, et tagada käibemaksu neutraalsus [...] selle süsteemi mõte on vabastada ettevõtja täielikult tema majandustegevuse raames tasumisele kuuluvast või tasutud käibemaksust. Ühine käibemaksusüsteem tagab seega igasuguse majandustegevuse neutraalse maksustamise“, ja tõi seejärel esile, et „seaduse nr 289/2002 artikli 9 lõikega 17 kehtestatud meetme eesmärk ei ole ühelt poolt vähendada käibemaksu osas maksukohustuslaste maksukoormust, lõpptarbija makstud ja maksuhaldurile võlgnetavad summad säilitada või endale jätta“ ja teiselt poolt toob see meede kaasa „ebavõrdse kohtlemise, mis on vastuolus neutraalse maksustamise põhimõttega, kuna see säte võimaldab teatavatel seal nimetatud maksukohustuslastel ja tänu tavapäraselt tasumisele kuuluva käibemaksu vähendamisele – mis on sätestatud samas sättes – säilitada või jätta suurem osa kaupade tarnimise ja teenuste osutamise eest tasutud käibemaksusummast endale, samas kui teised Itaalia territooriumil asuvad maksukohustuslased peavad nende tehingute alusel maksuhaldurile tasuma kogu tavapäraselt tasumisele kuuluva käibemaksusumma“.

Eelotsusetaotluse põhjenduse kokkuvõte

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kassatsioonkaebuse läbivaatamisel on olulised kaks asjaolu:
- a) juhtumi käigus anti välja Euroopa Komisjoni 17. oktoobri 2012. aasta lõplik otsus C(2012) 7128 (final);
  - b) tagastusnõue on seotud käibemaksuga.
- 17 Esimese aspekti kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nende meetmete kokkusobimatus, millega liikmesriik loobub käibemaksu nõuetekohasest kohaldamisest ja/või sissenõudmisest, tuleb tuvastada omal algatusel, sõltumata poolte esitatud konkreetsetest väidetest, kuna EÜ artiklis 10 sätestatud tõhususe põhimõte toob kaasa liikmesriigi kohtu kohustuse kohaldada Euroopa Liidu õigust omal algatusel. Käesoleval juhul leidis komisjon 14. augusti 2015. aasta otsuse C(2015) 5549 (final) (mida ka liikmesriigi kohus peab rakendama, jättes sellega vastuolus olevad eeskirjad kohaldamata) artiklis 1, et „riigiabi meetmed [...], millega vähendatakse makse ja kindlustusmakseid, mida peavad maksma ettevõtjad Itaalias alates 1990. aastast aset leidnud loodusõnnetustes kannatada saanud piirkondades ja mille Itaalia jõustas ebaseaduslikult, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3, on siseturuga kokkusobimatud“.

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates rakendab 2011. aasta seaduse nr 183 artikli 33 lõige 28 sama mehhanismi, mis on juba kehtestatud 2002. aasta seaduse nr 289 artikli 9 lõikega 17, sest nagu viimase sätte puhul, „*vähendatakse iga maksu või kindlustusmakset [...], mille tasumine on peatatud, pärast juba tehtud maksete mahaarvamist 40 protsendini*“, mis tähendab, et makstavaid summasid vähendatakse 60 protsendi võrra.
- 19 Maksuvähendusest tulenev kasu näib esiteks mitte kergendavat maksukohustuslaste maksukoormust käibemaksu osas, vaid võimaldavat mõnel neist säilitada või endale jätta lõpptarbijaja poolt juba makstud ja maksuhaldurile võlgnetavad summad: teisisõnu, see õigusnorm viib selleni, et mõned isikud saavad tagasi summa, mille tegelikult on juba maksnud teised, st lõpptarbijad, kelle jaoks on võimalus nõuda ettevõtjalt makstud summa tagasimaksmist ainult hüpoteetiline.
- 20 Teiseks näib, et kõnealune säte toob kaasa ebavõrdse kohtlemise, millega rikutakse otseselt neutraalse maksustamise põhimõtet, kuna see võimaldab teatavatel maksukohustuslastel säilitada ja endale jätta väga märkimisväärse osa (60%) kaupade tarnimisel ja teenuste osutamisel kogutud käibemaksusummast, seda erinevalt teistest Itaalia territooriumil asuvatest maksukohustuslastest, kes peavad maksma sama liiki tehingute eest käibemaksu täies ulatuses.
- 21 Maksumaksja märkis, et uus säte ei välista erinevalt 2002. aasta sättest Agenzia delle Entrate hinnangut, et vähendus on ainult 60% (erinevalt 2002. aastal sätestatud 90%-st) ja et territoriaalne kohaldamisala on piiratum, järeldades, et Euroopa Kohtu määruses Agenzia delle Entrate vs. Nuova Invincibile s.r.l. kinnitatud põhimõtted ei laiene käesolevale juhtumile.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei tundu ei vähendamine ega territoriaalne piiritlemine olevat olulised tegurid, nagu ka hindamistegevuse välistamata jätmine ei ole asjakohane, ent vähendatud summad on oma olemuselt siiski samad. See säte näib seega põhjustavat käibemaksu neutraalsuse põhimõtte põhjendamatu rikkumist.
- 23 Kuna tegemist on sättega, mida Euroopa Kohus ei ole kunagi täpselt uurinud, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski vajalikuks, arvestades poole märkusi, esitada Euroopa Kohtule küsimus seaduse nr 183/2011 artikli 33 lõike 28 kooskõla kohta eespool nimetatud pretsedentide valguses.